MAATALOUS

Yksikään vasikka ei juo taloa nurin. Kaikki sen saama ravinto on panos, ei kustannus. **HYVINVOINTIPALKITTU HEIKKI KEMPPI**

KIMMO HAIMI

Heikki Kemppi kuvattiin Toikan tilalla Nurmijärvellä, missä vasikoiden oloihin kiinnitetään paljon huomiota.

Vasikan tarpeet pitkälti samanlaiset kuin ihmislapsen

Vasikoiden puolestapuhuja sai Suomen eläinlääkäriliiton hyvinvointipalkinnon.

”Uni on vauvalle tärkeää, ja vasikka on lehmän vauva.”

Siinä yksi esimerkki tavasta, jolla agrologi **Heikki Kemppi** on vuosien mittaan havainnollistanut sanomaansa vasikoiden oloista.

Ihmislapsiin vertaaminen aiheuttaa varsinkin emännissä välittömän ahaa-elämyksen.

Suomen eläinlääkäriliitto luovutti Kempille keskiviikkona tämänvuotisen eläinten hyvinvointipalkintonsa.

Myynnin, markkinoinnin ja viestinnän tehtävissä vankkaa osaamista hankkinut Kemppi siirtyi Valion juotto- ja kivennäisrehujen markkinointipäälliköksi 17 vuotta sitten. Hän kertoo saaneensa muokata toimenkuvansa vapaasti, ja niinpä markkinoijasta tuli myös herättelijä ja neuvoja.

Raikas ilma ja hyvä kuivitus tärkeitä

Vasikoiden hoitoon kiinnitetään Suomessa liian vähän huomiota, Kemppi sanoo.

”Kun seuraat maitoalan neuvontaa ja lehtiä, asioiden tarkastelu pysähtyy metrin päähän utareesta. Jahdataan soluja ja korostetaan maidon laatua.”

Vasikka on kuitenkin kaiken lähtökohta. Vain hyvinvoivasta vasikasta voi kehittyä tuottava ja pitkäikäinen lehmä.

Olosuhdeasioissa on meillä ehkä eniten korjattavaa, Kemppi sanoo. Siinä hän korostaa kolmea asiaa.

Ensimmäinen on hyvä ilmanvaihto. ”Se on suunnattoman tärkeä, ovat tilat sitten lämpimät tai kylmät.”

Igluissa ja verhoseinäisissä tiloissa ilman laatu on automaattisesti kunnossa. ”Kylmyys ei ole ongelma vasikalle, vain ihmiselle.”

Toinen perusasia on kuivitus.

Pelkkä betoni ei makuualustaksi sovi, vaikka olisi kuinka lämmin ja kuiva. ”Vasikka on luutaa ja nahkaa, ei sitä ole tarkoitettu nukkumaan betonilla.”

Kourallinen kutterilastuja kuivikkeena on yhtä tyhjän kanssa. Kempin mukaan vasikalla pitää olla sellainen alusta, että hoitaja voisi itse paneutua nukkumaan siihen.

Kun kuivitus on kunnossa, lehmän lapsi voi vedellä sikeitä ihmislapsen lailla.

Olkia on aina syytä varata vasikoille kahden vuoden tarvetta vastaava määrä. Silloin sadekesä ei aiheuta kuivikepulaa.

Vasikalle pitää luoda suhde ihmiseen

Kolmanneksi olosuhdeasiaksi Kemppi nostaa vasikan suhteen ihmiseen.

”Ryhmäkarsinoista puhutaan paljon, mutta minusta vasikan suhde laumaansa ei ole tärkeintä. Kyllä ne keskenään tulevat toimeen – ihmiseen ne täytyy opettaa.”

Ruotsissa neuvotaan, että vasikoiden ryhmäkarsinoissa pitäisi käydä vähintään kolme kertaa viikossa, mieluiten päivittäin, Kemppi kertoo. ”Taputellaan, silitellään, jutellaan.”

Kun vasikat hoidetaan yksilökarsinaan, suhde ihmiseen syntyy automaattisesti, hän sanoo. ”Samalla pystytään tarkistamaan vasikan kunto joka ruokinnan yhteydessä.”

Vasikoita saa pitää yksittäiskarsinassa kahden kuukauden ikään.

Vaikka Kemppi usein vertaa vasikkaa lapseen, hän muistuttaa, että eläin on kuitenkin aina eläin ja ihmisen hallintoalamainen.

Vasikka ei juo taloa nurin

Vasikoiden ruokinta on viime vuosikymmeninä kehittynyt valtavasti.

Aikanaan vasikalle annettiin kaksi kertaa kaksi litraa maitoa tai juottorehua päivässä. ”Kyllä ne sillä jotenkuten pysyivät hengissä, mutta kasvoivat tosi huonosti.”

Nyt ravinnon merkitys ymmärretään. ”Riittävä määrä on 8–10 litran luokkaa päivässä.

Ylärajaa ei Kempin mukaan ole.

”Yksikään vasikka ei ole tappanut itseään juomalla, eivätkä ne myöskään juo taloa nurin. Kaikki vasikan saama ravinto on panos, ei kustannus.”

Jos vasikalla on hyvä kasvutaipumus, se voi juoda jopa 30 litraa maitoa päivässä. ”Ihan niin kuin kasvava lapsi, jolla on aina nälkä ja joka on koko ajan jääkaapilla.”

Ongelmiin puututaan heti

Vasikoiden jatkuva tarkkailu ja varhainen puuttuminen on tärkeää.

”Vasikan hoitovaste on tavattoman hyvä. Jos sillä on kuumetta ja se palelee, pannaan villapaita päälle, juotetaan paljon lämmintä maitoa ja tarvittaessa vähän lääkettä. Eläin on aamulla jo virkkuna.”

Samoin ripuliin pitää puuttua heti, jolloin se paranee nopeasti.

Vasikoista hevosiin

Kemppi kertoo olleensa suunnattoman yllättynyt kuullessaan saavansa hyvinvointipalkinnon. ”Ja sitten koin onnellisuuden tunteen: helkutti kun tuntui hyvältä, ihan kuin olisi se jouluaatto kun sai ensimmäisen kerran sukset.”

Kemppi on nyt 63-vuotias ja jää Valiolta eläkkeelle maaliskuussa. Eläinasioita hän ei aio jättää, vaan paneutuu seuraavaksi hevosten ruokintaan ja oloihin. **SATU LEHTONEN**

Maitotilalla tärkeintä on vasikan hyvä hoito

Vasikan asema tuotantoeläimenä on ollut huono. Vasikkaa on pidetty arvottomana eikä sen hoitamiseen ole uhrattu paljonkaan vaivaa tai rahaa, Suomen eläinlääkäriliitto toteaa hyvinvointipalkinnon jakoperusteissaan.

Liiton mukaan **Heikki Kemppi** on nostanut vasikkaasiaa esille muistuttamalla, että vasikan terveys, pito-olosuhteet ja hoito vaikuttavat sen koko myöhempään elinikään ja tuotokseen. Mikään ei siis ole maitotilalla niin tärkeää kuin vasikan hyvä hoito.

Kemppi on hankkinut kokemusta tiloilta kotimaassa ja ulkomailla, selvittänyt tuottajien kokemuksia, ottanut niistä opiksi ja välittänyt eteenpäin tietoa sekä onnistumisista että toimimattomista käytännöistä.

Kemppi on kysytty neuvontakäyntien tekijä sekä luennoitsija. Hän on työurallaan pitänyt yli 500 luentoa vasikoiden hoidosta ja pito-olosuhteista.

Lisäksi hän on kirjoittanut lehtiartikkeleita, osallistunut vasikkaoppaan ajantasaistamiseen ja toiminut kantavana voimana Valion kokoamassa vasikka-asiantuntijatyöryhmässä, perusteluissa todetaan.

Kemppi on selvittänyt pikkuvasikoiden juotto-ongelmia lukemattomilla suomalaisilla tiloilla. Pitkälti hänen ansiostaan vasikoiden niukkaan juottoruokintaan ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota ja runsas hapanjuotto saatiin vietyä käytäntöön monella tilalla vasikoiden ryhmäkasvatuksessa. **MT**

Afrikkalainen sikarutto voi levitä jopa eväsleivän mukana Suomeen

Ihmisten tietämättömyys, ajattelemattomuus tai välinpitämättömyys on suurin riski sille, että afrikkalainen sikarutto leviää Venäjältä Suomeen.

Tautia tartuttavat virukset leviävät eläimestä toiseen mutta myös saastuneen ruuan, kuljetuskaluston tai maatalouskoneiden välityksellä.

”On ehdottoman tärkeää muistaa, että Venäjältä ei saa tuoda Suomeen mitään lihapitoisia elintarvikkeita, ei edes tuliaisiksi tai eväsleipien välissä”, painottaa erikoistutkija **Jonna Kyyrö** Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta.

Sikalayrittäjien on muistettava opastaa ulkomaalaisia työntekijöitään, jotta hekin tietävät tuontisäädöksistä.

Virus saattaa livahtaa Suomeen myös kenkien tai vaatteiden mukana.

Ulkomailla eläinsuojissa vierailevien kotieläintuottajien on syytä käyttää suojavarusteita. Suomeen palattua on syytä pidättäytyä menemästä eläintiloihin 48 tunnin ajan. Lisää ohjeita on Eläintautien torjuntayhdistys ETT:n verkkosivuilla.

EU-säädösten mukaan unionin ulkopuolelta tuotava kuljetuskalusto pitää puhdistaa ja desinfioida lähtömaassa. Tästä pitää rajalla esittää dokumentit.

Evira seuraa tautitilannetta muun seurannan lisäksi tutkimalla näytteitä sairaista sioista ja villisioista.

”Näitä näytteitä kannattaa lähettää, jos vähänkin epäilee afrikkalaista sikaruttoa”, Kyyrö kannustaa.

Lähimmillään tautia on todettu Pietarissa sekä Venäjän Karjalassa.

Afrikkalaisen sikaruton esiintymisalueet Venäjällä

Tauti todettu Pietarin lähellä

Suomen lähialueilla afrikkalaista sikaruttoa on todettu Venäjän Karjalassa ja Pietarin alueella. Siellä on löydetty yksi tapaus vuodessa, Kyyrö kertoo.

Tautia todettiin Venäjällä ensimmäisen kerran vuonna 2007 Kaukasuksella. Toinen alue, jossa epidemiaa on, sijaitsee Tverissä Moskovan länsipuolella.

Kaukasuksella tauti leviää itä-länsisuunnassa noin 200 kilometriä vuodessa, Kyyrö kertoo.

Lisäksi tauti on tehnyt ”hyppäyksiä” eli yksittäisiä tautipurkauksia on löydetty usean sadan kilometrin päässä varsinaisesta epidemia-alueesta.

Venäjän viranomaisten mukaan yksittäiset tapaukset ovat seurausta saastuneen lihan tai lihatuotteen syöttämisestä sioille.

Venäjällä on hyvin yleistä kasvattaa muutamaa sikaa kotitarpeiksi. Eläimiä ruokitaan ruokajätteellä.

Ihmiset eivät kovin halukkaasti kerro tautiepäilyistään, koska valtion korvaus eläinten tappamisesta on lähes mitätön. Sairaat eläimet teurastetaan mieluummin itse ja liha myydään nopeasti eteenpäin.

Esimerkiksi Pietarin tapaukset ovat todennäköisesti kaikki ruokaperäisiä. Epidemia-alueelta on tullut myyntiin edullista lihaa ja sitä on jätteiden seassa syötetty omille sioille, Kyyrö kertoo.

Villisiat vähäinen riski

Venäjän tilannetta käsiteltiin Latvian koollekutsumassa työpajassa, johon Kyyrö osallistui lokakuun lopussa. Suomen lisäksi oli kutsuttu Baltian, Venäjän, Ruotsin, Norjan ja Tanskan edustajia.

Afrikkalaisen sikaruton on pelätty leviävän villisikojen mukana. Tämä pelko hieman hälveni työpajassa esitetyn tutkimuksen valossa.

Sen mukaan villisikoja pitää sadalla hehtaarilla olla enemmän kuin 2 eläintä ja populaation noin 2 000 eläintä ennen kuin ne todella pystyvät levittämään tautia.

”Tieto on helpottava”, Kyyrö sanoo.

Suomessa arvioidaan olevan noin muutama sata villisikaa. Venäjän Karjalassa niitä on noin 800 eli vähemmän kuin taudin leviämiseen tarvitaan.

MAIJA ALA-SIURUA

Erikoistutkija Jonna Kyyrö kertoi afrikkalaisesta sikarutosta Eläinlääkäripäivillä 29.11.2012 Helsingissä.
Ohjeita tautisuojaukseen Eläintautien torjuntayhdistys ETT:n verkkosivuilla www.ett.fi

Tast ja Virolainen saivat yrittäjäpalkinnon

Hattulan Vethausin perustajat **Anssi Tast** ja **Juha Virolainen** saivat Suomen eläinlääkäriliiton ensimmäisen yrittäjäpalkinnon valtakunnallisilla eläinlääkäripäivillä keskiviikkona.

Yritys on juuri fuusioitunut Lahden eläinlääkäriaseman kanssa. Ennen fuusiota Vethaus työllisti noin 30 henkeä, kun henkilökuntaa alussa, vuonna 2005, oli kolme.

Palkitut ovat luoneet suurten asutuskeskusten ulkopuolella sijaitsevasta asemastaan hyvin varustellun ja osaavan keskuksen, jonka palveluja käytetään laajalla alueella, palkinnon perusteluissa todetaan.

Vethaus-eläinsairaalaan saapuu potilaita muun muassa Lappeenrannasta, Turusta ja Tampereelta asti. Vuosittain potilaita on noin 12 000, joista 70 prosenttia koiria.

Päivystys on järjestetty ympärivuorokautiseksi ilman yhteiskunnan tukea. **MT**

Eviran pääjohtaja Matti Aho:

Nautojen pito kytkettynä saisi jäädä historiaan

”Nautojen pitäminen kytkettynä on mielestäni tapa, joka joutaisi jo jäädä historiaan”, Eviran pääjohtaja **Matti Aho** sanoi Helsingissä keskiviikkona. Aho puhui valtakunnallisilla eläinlääkäripäivillä.

Hän otti kantaa myös vasikkakasvattamoihin.

”Suomessa tilojen välimatkat ovat pitkiä ja suuret vasikkakasvattamot keräävät eläimet laajalta alueelta. Kuljettaminen rasittaa pieniä vasikoita ja tartuntapaine kasvaa. Mikä sopii Tanskaan tai Hollantiin, ei välttämättä sovi Suomeen.”

Ahon mielestä varhaisen puuttumisen mallia tarvitaan myös eläinlääkärin työhön.

”Eläinlääkäri on yksi harvoista eläimiä hyvin läheltä näkevistä ihmisistä. Kun hän havaitsee epäkohtia eläinten terveydessä tai hoidossa, on hoidon lisäksi tärkeää ottaa puheeksi nämä havainnot.”

Ahon mukaan eläinlääkärikunnalla on velvollisuus sanoa mielipiteensä silloin, kun suomalaisessa eläinten pidossa mennään suuntaan, joka ei paranna eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

SATU LEHTONEN

Matti Aho päästäisi lehmät pois kahleista.

Raakamaitoa ei pidä säilytellä pitkään

Raakamaitoon liittyy terveysriskejä, jotka pitää tiedostaa, eläinlääkäripäivien keskustelussa todettiin. Oikein toimimalla riskejä voi pitää kurissa.

Päivien tiedotteessa kerrotaan, että raakamaidossa saattaa olla esimerkiksi listeriaa, kampylobakteereita ja salmonellaa.

Suomalainen maito edustaa hygieeniseltä laadultaan kansainvälistä kärkeä. Meidän maitomme keskimääräiset bakteeripitoisuudet ovat sata kertaa pienemmät kuin EU-lainsäädännön sallimat enimmäispitoisuudet.

Pastöroimaton maito ei ole säilytettävä elintarvike, päivillä muistutettiin. Se tulee käyttää mahdollisimman nopeasti lypsyn jälkeen.

Tuoreen, hyvälaatuisen maidon bakteeripitoisuus on yleensä pieni. Säilytyksen aikana bakteerimäärä kasvaa.

Osa kuluttajista saattaa nykyään säilyttää raakamaitoa jääkaapissaan jopa kaksi viikkoa ennen sen käyttämistä. Kotijääkaappien lämpötilat vaihtelevat muutamasta asteesta jopa yli kymmeneen asteeseen, jossa bakteerien lisääntyminen on nopeaa.

Riskiryhmiin kuuluvien, kuten ikäihmisten ja vastuskyvyltään heikentyneiden, ei tiedotteen mukaan pitäisi nauttia pastöroimatonta maitoa tai siitä valmistettuja tuotteita sellaisenaan.

SATU LEHTONEN

UUTUUDET MELICALTA

ENERGIA TRIMMI
Monipuolinen energiarehu lypsylehmille.
Lisätty sooda estää pötsin pH:n liiallista alenemista ja E-vitamiini edistää utareterveyttä ja hedelmällisyyttä.

LEIKE TRIMMI
Edullinen melassileikepohjainen energiarehu lypsylehmille.
Täydentää kotoista viljaa ja monipuolistaa väkirehuruokintaa.
E-vitamiini edistää utareterveyttä ja hedelmällisyyttä.

MELICA
Melassoitu Rypsi Plus
Erityisesti alhaisen valkuaispitoisuuden sisältäville säilörehuille ja viljoille suunniteltu edullinen valkuaisrehu.
Raakavalkuaista 42 %, OIV 145 g ja PVT 225 g / kg ka. Optimoitu pitoisuus hivenaineita ja vitamiineja.

MELICA
www.rehumelica.fi
MELICA 20 v.